

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. ректора Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

проф. Ю. Д. Бойчук

17 вересня 2020 р.

ВИТЯГ

із протоколу № 3 засідання фахового семінару, проведеного на базі кафедри педагогіки, про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації аспіранта кафедри педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Ду Цзінсюй на тему «Формування підприємницької компетентності студентів у закладах вищої освіти КНР», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки від 15 вересня 2020 року

ПРИСУТНІ: Головуюча на засіданні – зав. кафедри педагогіки, д. пед. н., проф. Золотухіна С. Т., д. пед. н., проф. Друганова О. М., д. пед. н., проф. Зеленська Л. Д., д. пед. н., проф. Попова О. В., д. пед. н., проф. Рибалко Л. С., д. пед. н., проф. Рогова Т. В., д. пед. н., проф. Ткачова Н. О., д. пед. н., проф. Калашник Л. С., д. пед. н., проф. Лупаренко С. Є., д. пед. н., проф. Рогова Т. В., д. пед. н., проф. Штефан Л. А., д. пед. н., доц. Башкір О. І., д. пед. н., доц. Васильєва С. О., д. пед. н., доц. Пісоцька М. Е., к. п. н., доц. Боярська-Хоменко А. В., к. п. н., доц. Денисенко А. О., к. п. н., доц. Каліна К. Є., к. п. н., доц. Цапко А. М., аспіранти Ду Цзінсюй, Желанов Д. В., Красін С. А., Небитова І. А., Трухан Г. В.

Серед присутніх докторів наук – 12 за напрямом дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ: Обговорення дисертації Ду Цзінсюй «Формування підприємницької компетентності студентів у закладах вищої освіти КНР», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Науковий керівник: д. пед. н., проф. Ткачова Н. О.

Рецензенти: д. пед. н., проф. Попова О. В., д. пед. н., проф. Лупаренко С. Є.

Дисертаційне дослідження виконано як складову частину комплексної програми науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Підвищення ефективності навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх і вищих

навчальних закладах» (РК № 1-200199U004104). Тему дослідження затверджено вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 9 від 22.12.2017 р.).

СЛУХАЛИ: наукову доповідь аспірантки кафедри педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Ду Цзінсюй «Формування підприємницької компетентності студентів у закладах вищої освіти КНР», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка.

ВИСТУПИЛИ:

Поставили запитання: д. пед. н., проф. Золотухіна С. Т., д. пед. н., проф. Друганова О. М., д. пед. н., проф. Зеленська Л. Д., д. пед. н., проф. Рогова Т. В., д. пед. н., проф. Штефан Л. А., к. п. н., доц. Боярська-Хоменко А. В., д. пед. н., доц. Васильєва С. О.

З позитивною оцінкою дисертаційної роботи виступили:

- 1) **науковий керівник:** д. пед. наук, проф. Ткачова Н. О.;
- 2) **рецензенти:** д. п. н., проф. Попова О. В., д. п. н., проф. Лупаренко С. Є.

Взяли участь в обговоренні роботи: зав. кафедри педагогіки, д. пед. н., проф. Золотухіна С. Т., д. пед. н., проф. Друганова О. М., д. пед. н., проф. Зеленська Л. Д., д. пед. н., доц. Пісоцька М. Е., д. пед. н., проф. Рибалко Л. С., д. пед. н., проф. Рогова Т. В., д. пед. н., проф. Штефан Л. А., д. пед. н., доц. Васильєва С. О.

УХВАЛИЛИ: На підставі експертизи дисертаційної роботи, доповіді здобувача, поставлених запитань присутніх і відповідей здобувача, обговорення учасниками засідання основних положень дисертації, виступів наукового керівника та рецензентів прийняти такий висновок щодо дисертаційної роботи Ду Цзінсюй «Формування підприємницької компетентності студентів у закладах вищої освіти КНР»:

Актуальність роботи. В умовах активного розвитку ринкової економіки в Україні перед закладами вищої освіти постали нові виклики, пов'язані з необхідністю підготовки в країні кваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців, які постійно розширюють свій підприємницький потенціал та спрямовують активні зусилля на створення інноваційних бізнес-проектів. Тому забезпечення високої обізнаності студентської молоді в галузі підприємництва стає актуальною потребою сьогодення.

Доцільність дослідження зазначеної проблеми підсилюється необхідністю подолання суперечностей між: затребуваністю на сучасному ринку праці компетентних фахівців у галузі підприємництва та загальною низькою обізнаністю населення в цій царині; потребою активного використання інноваційних теоретичних доробок китайських фахівців із формування підприємницької компетентності студентів вищої школи та слабким урахуванням цих доробок українськими освітянами під час пошуку шляхів успішного розв'язання зазначеної проблеми в Україні; накопиченим у КНР перспективним досвідом формування вказаної компетентності майбутніх фахівців і недостатньою

увагою українських педагогів щодо його узагальнення й виявлення можливостей творчого використання в закладах вищої освіти України.

Мета дослідження – на основі цілісного аналізу теорії та практики формування підприємницької компетентності студентів у закладах вищої освіти КНР визначити перспективні напрями творчого застосування виявленого доробку китайських педагогів в українській вищій школі.

Відповідно до мети визначено основні завдання дослідження:

1. Розкрити генезу ідеї формування підприємницької компетентності особистості в Китаї.

2. Дослідити теоретичні здобутки щодо формування підприємницької компетентності студентів у вищій школі Китаю, на основі зіставлення точок зору китайських та українських учених визначити суть, структуру та зміст підприємницької компетентності студентів вищої школи.

3. Узагальнити досвід формування підприємницької компетентності студентів у закладах вищої освіти КНР.

4. Окреслити перспективні напрями творчого використання прогресивних ідей китайських науковців і досвіду формування підприємницької компетентності студентів у вищих закладах освіти Китаю в українській вищій школі.

Об'єкт дослідження – процес формування підприємницької компетентності студентів у закладах вищої освіти КНР.

Предмет дослідження – теорія та практика формування підприємницької компетентності студентів у китайських закладах вищої освіти.

Для вирішення поставлених завдань використано комплекс таких **методів дослідження**: *теоретичних* – аналіз, синтез, зіставлення, систематизація, узагальнення результатів вивчення наукової, науково-методичної, навчальної літератури, нормативно-правових документів з метою встановлення ступеня наукової розробленості проблеми формування підприємницької компетентності студентів китайських закладів вищої освіти, уточнення авторського розуміння суті, структури та змісту вказаної компетентності; *прогностичного* – для виявлення можливостей імплементації конструктивних доробок китайських педагогів з досліджуваної проблеми в освітній процес українських закладів вищої освіти; *емпіричних* – спостереження, бесіди, анкетування, тестування, вивчення продуктів підприємницької діяльності студентів для зіставлення досвіду формування підприємницької компетентності студентської молоді у КНР та Україні; *математичних* – для кількісної обробки результатів спостережень, реєстрації результатів наукового пошуку.

2. Формування наукового завдання, нове вирішення якого отримано в дисертації.

Дисертацію Ду Цзінсюй присвячено вирішенню актуального наукового завдання – здійснення узагальнення теоретичних та практичних доробок з формування підприємницької компетентності студентів у закладах вищої освіти КНР для творчого застосування цих напрацювань в українських закладах вищої освіти.

3. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна.

Наукова новизна результатів дослідження отриманих особисто здобувачем, полягають у наступному:

уперше:

– досліджено теоретичні засади формування підприємницької компетентності студентів у вищій школі Китаю, на основі зіставлення точок зору провідних китайських та українських науковців визначено ключові поняття, зокрема розкрито суть, структуру, зміст підприємницької компетентності майбутніх фахівців;

– проаналізовано передовий досвід формування вказаної компетентності в студентів китайських закладів вищої освіти, на основі цілісного аналізу цього досвіду та теоретичних ідей китайських педагогів з окресленої проблеми визначено перспективні напрями творчого застосування виявлених напрацювань китайських педагогів в українській вищій школі;

– розкрито генезу ідеї формування підприємницької компетентності особистості в Китаї, уточнено витоки цієї ідеї (проведення протягом століть неоднозначної політики щодо підприємництва, що проявляється, з одного боку, у підтримці підприємницької діяльності та сприянні підготовці молоді до неї, а з іншого боку – в установленні жорсткого контролю й обмежень щодо представників цієї професії; приділення наставниками значної уваги питанню формування в майбутніх підприємців законослухняності й патріотизму; культивування в родині та школах цінності підприємництва як запоруки гідного життя людини).

Набули подальшого розвитку методи, форми, засоби навчання й виховання (лекції, майстер-класи, проекти, поїздки тощо) студентів, що забезпечують успішне формування в них підприємницької компетентності.

До наукового обігу введено значну кількість (58) невідомих і маловідомих джерел, пов'язаних із формуванням підприємницької компетентності студентів у вищій школі КНР.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються, забезпечується теоретико-методологічним обґрунтуванням його вихідних положень, відповідністю методів меті, завданням, об'єкту і предмету дослідження, поєднанням кількісного й якісного аналізу отриманих даних, доказовістю і логічною несуперечливістю висновків. Робота обґрунтована. Наукові положення, висновки – науково цінні, достовірні, впливають з фактичного матеріалу.

5. Наукове та практичне значення роботи полягає в тому, що *проаналізовано* теоретичні ідеї сучасних науковців щодо формування підприємницької компетентності студентів у вищій школі Китаю й *узагальнено* відповідну практику, *визначено* зміст, методи, форми, засоби формування цієї компетентності у студентів китайських та українських закладів вищої освіти; *здійснено* порівняльний аналіз роботи в окресленому напрямі з метою виявлення її загальних та особливих характеристик; *окреслено* напрями творчого

використання цінних ідей і досвіду китайських педагогів щодо формування підприємницької компетентності студентів КНР в українській вищій школі.

Практичне значення роботи полягає в тому, що систематизовані теоретичні ідеї й узагальнений практичний досвід формування підприємницької компетентності майбутніх фахівців у китайській вищій школі можуть творчо використовувати в процесі формування цієї компетентності у студентів українських закладів вищої освіти.

Результати дисертаційної роботи можуть бути використані при розробці навчальних планів та програм підприємницької освіти в Україні, удосконаленні процесу формування підприємницької компетентності в українських студентів, при підготовці навчальних посібників та проведенні занять з різних педагогічних дисциплін («Педагогіка», «Педагогіка вищої школи», «Порівняльна педагогіка», «Історія педагогіка»).

6. Використання результатів роботи. Результати дослідження використано в освітньому процесі викладачами кафедри педагогіки при викладанні педагогічних курсів: «Педагогіка», «Основи педагогічної майстерності», «Порівняльна педагогіка», «Педагогіка вищої школи». *Отримані в процесі наукового пошуку результати і висновки впроваджені* в освітній процес Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (довідка № 01/10-391 від 17.06.2020), Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (довідка № 1575/01-60/54 від 18.06.2020), Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро) (довідка № 1/994 від 18.06.2020).

7. Повнота викладення результатів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Матеріали дисертації опубліковано в 12 наукових працях, із них – 6 статей у спеціалізованих фахових виданнях України (5 – одноосібні), 2 з яких – у виданнях, що входять до наукометричних світових баз (WorldCat; BASE (B.A.S.E.) – Bielefeld Academic Search Engine); DRIVER search portal та Google Scholar, Index Copernicus, Irichsweb Global Serials Directory, OCLC WorldCat, Open Academic Journals Index (OAJI), Research Bible, Google Scholar); 1 стаття – у зарубіжному періодичному виданні; 5 публікації – у збірках доповідей на міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Ду Цзінсюй. Підприємницька компетентність як педагогічна категорія. *Гуманізація навчально-виховного процесу*: зб. наук. пр. ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет». Харків: ТОВ «Вид-во НТМТ», 2017. Вип. 4(84). С. 25-32.

2. Ду Цзінсюй. До питання формування підприємницької компетентності студентів в університетах КНР. *Вісник Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка*:

зб. наук. пр. Педагогічні науки. Старобільськ: Вид-во ДЗ «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка», 2018. Вип. 8(32). С. 94-99.

3. Ду Цзінсюй, Ткачова Н. О. Шляхи формування підприємницької компетентності студентів в українських і китайських університетах (порівняльний аналіз). *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*: зб. наук. пр. Київ: Київ. нац. лінгвіст. ун-т, 2018. Вип. 2(58). С. 28-32. (*Особистий внесок здобувача: виявлення шляхів формування підприємницької компетентності студентів в китайських університетах*).

4. Ду Цзінсюй. Передумови та історія розвитку ідеї формування підприємницької компетентності молоді в Китаї. *Гуманізація навчально-виховного процесу*: зб. наук. пр. ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет». Харків: ТОВ «Видавництво НТМТ», 2019. № 4 (96). С. 275-286.

5. Ду Цзінсюй. Визначення поняття «підприємницька компетентність» у китайській та українській науковій думці (результати порівняльного аналізу). *Інноваційна педагогіка*. Вип. 22. Т. 1. С. 13-15.

6. Ду Цзінсюй. Порівняльна характеристика стану розробленості проблеми формування підприємницької компетентності студентів вищої школи в КНР та Україні. *Теорія та методика навчання та виховання*: зб. наук. пр. Хар. нац. пед. ун-ту імені Г.С. Сковороди. Харків, 2020. Вип. 48. С. 32-41.

7. Du Jingxu, Tkachova N. Prospective areas of creative using the Chinese experience in forming students' entrepreneurial competence within the Ukrainian higher school. *Polish science journal*. 2002. № 3(24). P. 28-34. (*Особистий внесок здобувача: виокремлення перспективних напрямів творчого застосування китайського досвіду формування підприємницької компетентності студентів у практичній діяльності українських закладів вищої освіти*).

Наукові праці апробаційного характеру (тези доповідей на наукових конференціях) за темою дисертації:

8. Ду Цзінсюй. Про сутність поняття «підприємницька компетентність». *Фундаментальні та прикладні дослідження*: сучасні науково-практичні рішення та підходи: зб. матер. III-ї Міжнарод. наук.-практ. конф. (Баку – Ужгород – Дрогобич, 17 листопада 2017 р.). Баку – Ужгород – Дрогобич, 2017. С. 171-173.

9. Ду Цзінсюй. Структура та зміст підприємницької компетентності студентів закладів вищої освіти. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика*: матер. III Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 10 квітня 2018 р.). С. 214-217.

10. Ду Цзінсюй, Ткачова Н. О. Ідея формування підприємницької компетентності особистості в педагогічних працях В. Сухомлинського. *Педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського*: матер. наук.-практ. конф. (Харків, 27 вересня 2019 р.). Харків: Хар. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, 2019. С. 125-129. (*Особистий внесок здобувача: характеризування основних поглядів В. Сухомлинського про формування підприємницької компетентності особистості*).

11. Ду Цзінсюй. Історико-педагогічні аспекти становлення ідеї формування в китайської молоді підприємницької компетентності. *Психолого-педагогічні*

проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів : теорія і практика : матер. VI Міжнарод. наук.-практ. конф. (Харків, 12 грудня 2019 р.). [Хар. нац. пед. ун-т умені Г. С. Сковороди]. Харків : «Мітра», 2020. С. 295-298.

12. Du Jingxu. The results of analysis of the experience of forming entrepreneurial competence of students in the higher school of Ukraine. *Modern science: problems and innovations: The 4th International scientific and practical conference (June 28-30, 2020)*. Stockholm: SPG Publish, 2020. P. 102-196.

Результати дисертаційної роботи повністю відображено в публікаціях.

Дисертаційна робота виконана самостійно та не містить плагіату.

8. Особистий внесок здобувача. *Розкриття* суті підприємницької компетентності як педагогічної категорії; *аналіз* структури та зміст підприємницької компетентності студентів закладів вищої освіти; *виявлення* шляхів формування підприємницької компетентності студентів китайських університетів; *характеризування* основних поглядів В. Сухомлинського про формування підприємницької компетентності особистості; *виокремлення* перспективних напрямів творчого застосування китайського досвіду формування підприємницької компетентності студентів у практичній діяльності українських закладів вищої освіти дисертантка виконала самостійно.

13. **Апробація матеріалів дисертації.** Основні результати й висновки роботи оприлюднювались на засіданнях кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (2016–2018 рр.); на науково-практичних конференціях різного рівня: *міжнародних* – «Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення та підходи» (Баку – Ужгород – Дрогобич, 2017), «Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика» (Харків, 2018, 2019), «Modern science: problems and innovations» (Стокгольм, 2020), усеукраїнській – «Педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського» (Харків, 2019).

10. **Оцінка мови та стилю дисертації.** Дисертацію написано чіткою мовою, структура дисертації відповідає алгоритму проведеного автором дослідження. Зміст наукової роботи викладено українською мовою в логічній послідовності та доступно для сприйняття, адекватно використано наукові терміни. Зміст, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167.

11. **Відповідність змісту дисертації.** Дисертація Ду Цзінсюй «Формування підприємницької компетентності студентів у закладах вищої освіти КНР» повністю відповідає паспорту спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

12. Рекомендація дисертації до наукової експертизи. Дисертаційна робота Ду Цзінсуй виконана на високому науковому рівні та є цілісним науковим дослідженням, що відповідає встановленим вимогам чинного законодавства України.

Ураховуючи високий рівень досліджень, актуальність, новизну, практичну цінність отриманих результатів та відповідність роботи спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, засідання фахового семінару Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди на базі кафедри педагогіки рекомендує дисертацію Ду Цзінсуй «Формування підприємницької компетентності студентів у закладах вищої освіти КНР» до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Результати відкритого голосування: одноголосно.

Головуюча на засіданні фахового семінару:

завідувач кафедри педагогіки,
доктор педагогічних наук, професор

 С. Т. Золотухіна

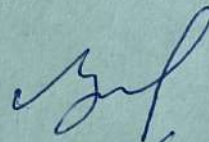
Рецензенти:

професор кафедри педагогіки,
доктор педагогічних наук, професор

О. В. Попова

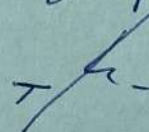
професор кафедри педагогіки,
доктор педагогічних наук, професор

С. Є. Лупаренко

Учений секретар:

кандидат педагогічних наук, доцент

О. М. Кін

 О. В., Лупаренк С. Є., Кін О. М.